

Yrd. Doç. Dr. Zeynel T. KANGAL
Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Öğretim Üyesi

KABAHATLER HUKUKU

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR.....	xxiii

Birinci Bölüm

KABAHATLER HUKUKUNA GİRİŞ

§ 1. Kabahat Kavramı ve Kabahatler Hukuku.....	1
I. Kabahat Kavramı.....	1
A. Genel Olarak.....	1
B. Kabahatlerin Diğer Kavramlardan Farkları.....	3
1. Kolluk Tedbirlerini Gerektiren Fiillerden Farkları	4
2. Disiplin Yaptırımlarını Gerektiren Fiillerden Farkları	5
3. Muhakeme Hukuku Yaptırımlarını Gerektiren Fiillerden Farkları	7
4. Askerî Kabahatlerden ve Disiplin Kabahatlerinden Farkları.....	8
II. Kabahatler Hukuku	9
A. Genel Olarak.....	9
B. Kısa Tarihçe.....	12
C. Çeşitli Ülkelerdeki Durum	14

1. Federal Almanya.....	14
2. Fransa	16
3. İtalya	17
4. İspanya	19
5. Avusturya	20
6. İsviçre	21
D. Hukuk Düzenindeki Yeri.....	22
1. Kamu Hukukunun Alt Dalıdır	22
2. Ceza Hukuku ve İdare Hukuku İle İlişkisi	23
E. Düzenleme Konuları.....	25
1. Maddî Hukuk	26
2. Usul Hukuku	26
§ 2. Kabahat – Suç Ayrımı.....	28
I. Ayrımın Önemi.....	28
II. Ayrım Kriterleri	28
A. Şekli Kriterler	28
1. Yaptırım Farkı Kriteri.....	29
2. Usul Farkı Kriteri	29
B. Esasa İlişkin Kriterler	30
1. Nitelik Kriteri.....	30
2. Nicelik Kriteri	32
3. Nitelik-Nicelik Kriteri	33
§ 3. Kabahatler Hukukunun Kaynakları	35
I. Doğrudan Kaynaklar.....	35
A. Anayasa	35
B. Kanunlar	37
1. Kabahatler Kanunu	37
2. Kabahat İçeren Diğer Kanunlar	37
C. Çerçeve Kanunlar ve Düzenleyici İşlemler	43
II. Dolaylı Kaynaklar.....	44

A. Yüksek Mahkeme Kararları	44
B. Doktrin	45
III. Kabahatlerde Kanunilik İlkesi	45
A. Genel Olarak.....	45
B. Örf-Âdet Hukuku Yasağı	49
C. Belirlilik İlkesi.....	50
1. Genel Olarak	50
2. Çerçeve (Beyaz) Normlar.....	51
D. Kabahatler Hukuku Kurallarının Yorumu ve Kıyas Yasağı.....	58
1. Yorum.....	58
2. Kıyas Yasağı	58
E. İdarenin Düzenleyici İşlemleriyle İdarî Yaptırım Konması Yasağı.....	59
F. Geçmişe Uygulama Yasağı.....	61
§ 4. Kabahatler Kanunu'nun Uygulama Alanı.....	62
I. Kabahatler Kanunu'nun Konu Bakımından Uygulama Alanı	62
II. Kabahatler Kanunu'nun Zaman Bakımından Uygulanması	63
A. Genel Olarak.....	63
B. Derhal Uygulama İlkesi (Geçmişe Uygulama Yasağı)	65
C. Failin Lehine Olan Kanunun Uygulanması	68
III. Kabahatler Kanunu'nun Yer Bakımından Uygulanması.....	75
A. Türkiye'de İşlenen Kabahatler	75
B. Yurt Dışında İşlenen Kabahatler.....	78
IV. Kabahatler Kanunu'nun Kişi Bakımından Uygulanması	79
A. Genel Olarak	79
B. Milletvekilleri.....	79
C. Cumhurbaşkanı.....	81
D. Diplomatlar	82
E. Hâkim ve Savcılarının Durumu	83

İkinci Bölüm
KABAHAHLERE YAPTIRIM
UYGULANMASININ KOŞULLARI

§ 5. Kabahatin Yapısal Unsurları ve Yaptırım Uygulanmasının Koşulları	85
I. Genel Olarak.....	85
II. Kabahatin Yapısal Unsurları	86
III. Failin Kusuru.....	87
IV. İdarî Yaptırım Uygulanmasının Diğer Koşulları.....	87
§ 6. Kabahatin Maddî Unsurları	88
I. Hareket (Fiil)	88
A. Kavram.....	88
B. Hareket Çeşitlerine Göre Kabahatler	89
1. Serbest Hareketli Kabahatler – Bağlı Hareketli Kabahatler	89
2. Tek Hareketli Kabahatler – Birden Fazla Hareketli Kabahatler	89
3. Seçimlik Hareketli Kabahatler	90
4. Anî Kabahatler – Mütamadî Kabahatler	91
5. İcraî ve İhmalî Hareketli Kabahatler	92
C. Bir Başkası İçin Hareket.....	96
1. Tüzel Kişilerin Organ veya Temsilcisi ya da Faaliyeti Çerçevesinde Görev Üstlenen Kişi	96
2. Gerçek Kişilerin Temsilcisi veya Çalışanı	97
3. Özel Niteliklerin Sirayeti	98
II. Netice	101
A. Kavram.....	101
B. Nedensellik Bağı ve Objektif İsnad Edilebilirlik	102
III. Kabahatin Konusu ve Hukuksal Değer	104
A. Kavram.....	104
B. Zarar Kabahatleri – Tehlike Kabahatleri.....	105

IV. Fail	106
A. Genel Olarak.....	106
B. Mahsus (Özgü) Kabahatler.....	107
V. Mağdur.....	108
VI. Nitelikli Unsurlar	108
§ 7. Kabahatin Manevî unsuru	110
I. Genel Olarak.....	110
II. Kast.....	111
A. Kavram.....	111
B. Kastın Türleri	112
III. Taksir.....	114
A. Genel Olarak.....	114
B. Taksirin Türleri.....	115
IV. Neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış Kabahatler.....	116
V. Kabahatlerin Maddî Unsurlarında ve Nitelikli Unsurlarında Hata	117
A. Kabahatlerin Maddî Unsurlarında Hata.....	117
B. Kabahatlerin Nitelikli Unsurlarında Hata	118
§ 8. Hukuka Aykırılık unsuru.....	120
I. Genel Olarak	120
II. Hukuka Uygunluk Nedenleri.....	122
A. Kanun hükmünü yerine getirme.....	122
B. Meşru savunma	123
C. Zorunluluk durumu.....	125
D. Yükümlülüklerin çatışması.....	126
E. Hakkın kullanılması	127
F. İlgilinin rızası	130
III. Hukuka Uygunluk Nedenlerinde Sınırın Aşılması	132
IV. Hukuka Uygunluk Nedenlerinin Maddî Koşullarında Hata	133
§ 9. Kusur.....	135
I. Genel Olarak.....	135

II. Kusuru Ortadan Kaldıran Nedenler.....	136
A. Yaş Küçüklüğü	137
B. Sağır ve Dilsizlik	138
C. Akıl Hastalığı	139
D. Geçici Nedenler, Alkol veya Uyuşturucu Madde Etkisinde Olma	141
E. Mazeret Nedenleri.....	142
1. Zorunluluk Durumu.....	142
2. Cebir veya Tehdit	143
3. Hukuka Aykırı, Fakat Bağlayıcı Emrin Yerine Getirilmesi	144
4. Meşru Savunmada Sınırın Aşılması	145
F. Kusuru Ortadan Kaldıran Hata Hâlleri.....	146
1. Yasak Hatası.....	146
2. Kusuru Ortadan Kaldıran Nedenlerin Maddî Koşullarında Hata	150
§ 10. Kabahate Teşebbüs.....	151
I. Genel Olarak.....	151
II. Teşebbüsün Koşulları.....	153
III. Gönüllü Vazgeçme	154
§ 11. Kabahate İştirak.....	155
I. Genel Olarak.....	155
II. Eşitlik Sistemi (Tek Tip Fail Sistemi).....	156
III. Kabahate İştirakin Koşulları	158
A. Birden Fazla Kişinin Fiile Katılması	158
B. Birlikte Kabahat İşleme İradesi	159
C. Fiilin Tamamlanması veya Bazı Durumlarda İcra Hareketlerine Başlanması	159
IV. Dolaylı Faillik.....	160
V. Yan Yana Faillik	162
VI. Özel Faillik Nitelikleri	163

§ 12. İçtima	166
I. Genel Olarak.....	166
II. Fiil Tekliği ve Fiil Çokluğu	166
III. Kabahatler Arasındaki İçtima	170
A. Aynı Kabahatin Birden Fazla İşlenmesi	170
B. Görünüşte İçtima	171
C. Fikrî İçtima	173
IV. Kabahatler İle Suçlar Arasındaki İçtima.....	175
§ 13. Kabahatlere Yaptırım Uygulanmasını Engelleyen veya Sağlayan Diğer Koşullar	179
I. Kişisel Yaptırımsızlık Nedenleri.....	179
II. İdarî Yaptırımı Kaldıran veya Azaltan Kişisel Nedenler	179
A. Gönüllü Vazgeçme	180
B. Etkin Pişmanlık.....	180
III. İdarî Yaptırımın Uygulanabilirliğinin Objektif Koşulları	181

Üçüncü Bölüm

KABAHAHLERE UYGULANACAK İDARİ YAPTIRIMLAR

§ 14. İdarî Yaptırımlara Genel Bakış.....	183
I. İdarî Yaptırım Kavramı.....	183
II. İdarî Yaptırımların Ceza Yaptırımlarından Farkları	184
§ 15. İdarî Para Cezası	185
I. Genel Olarak.....	185
II. İdarî Para Cezasının Çeşitleri	187
A. Maktu İdarî Para Cezası	187
B. Nispi İdarî Para Cezası.....	188
C. Alt ve Üst Sınırları Kanunda Gösterilen İdarî Para Cezası	189
1. Genel Olarak	189

2. İdarî Para Cezasının Belirlenmesi.....	189
a. Kabahatin Haksızlık İçeriği.....	191
b. Failin Kusuru.....	192
c. Failin Ekonomik Durumu.....	193
III. Yerine Getirilmesi.....	193
A. Derhal Ödeme.....	194
B. Cebri İcra Yoluyla Tahsil.....	195
1. Genel Bütçeye Gelir Olarak Kaydedilen İdarî Para Cezaları.....	196
2. Sosyal Güvenlik Kurumlarının ve Mahallî İdarelerin Bütçelerine Gelir Olarak Kaydedilen İdarî Para Cezaları.....	197
3. Genel Bütçeye Gelir Olarak Kaydedilmeyen İdarî Para Cezaları.....	198
4. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarının Verdiği İdarî Para Cezaları.....	198
5. Cumhuriyet Savcıları ve Mahkemeler Tarafından Verilen İdarî Para Cezaları.....	199
C. Tahsil Şekli.....	200
§ 16. İdarî Tedbirler.....	201
I. Genel Olarak.....	201
II. Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesi.....	204
A. Genel Olarak.....	204
B. Mülkiyeti Kamuya Geçirilebilecek Eşya veya Değerler.....	205
C. Elkoyma veya Muhafaza.....	207
D. Kararın Geciktirilmesi.....	208
E. Mülkiyetin Kamuya Geçirilmesinin Sonuçları.....	209
III. Diğer İdarî Tedbirler.....	210
A. Bir Meslek ve Sanatın Yerine Getirilmemesi.....	210
B. İşyerinin Kapatılması.....	210
C. Ruhsat veya Ehliyetin Geri Alınması.....	211
1. Sürücü Belgesinin Geri Alınması.....	211

2. Avcılık Belgelerinin İptali	212
3. Yetki Belgesinin İptali	213
4. Lisans Belgesinin İptali.....	213
5. Diğer Ruhsat veya İzinlerin İptali	213
D. Faaliyetin Durdurulması	214
E. Kara, Deniz veya Hava Nakil Aracının Trafikten veya Seyrüseferden Alıkonulması	215
F. Spor Müsabakalarını Seyirden Yasaklama	216
§ 17. Tüzel Kişilere Uygulanacak İdarî Yaptırımlar	216
I. Tüzel Kişilere Kabahatlerden Dolayı İdarî Yaptırım Uygulanması.....	216
A. Genel Olarak	216
B. Tüzel Kişilerin Kapsamı	219
C. Tüzel Kişinin Sorumluluğuna Yol Açacak Gerçek Kişiler	221
D. Kabahatin Gerçek Kişinin Görevi Kapsamında İşlenmesi.....	222
E. Tüzel Kişilere Uygulanabilecek İdarî Yaptırımlar	225
II. Tüzel Kişilere Bazı Suçlardan Dolayı İdarî Para Cezası Uygulanması	227
A. Genel Olarak	227
B. Tüzel Kişilerin Kapsamı.....	228
C. Tüzel Kişinin Sorumluluğuna Yol Açacak Gerçek Kişiler	228
D. İlgili Suçların İşlenmesi	229
E. Suçun Tüzel Kişi Yararına İşlenmesi.....	230
F. İdarî Para Cezasına Karar Verecek Makam.....	230
G. Tüzel Kişi Hakkında Sadece İdarî Para Cezası Uygulanabilmesi	231
§ 18. İdarî Yaptırımlarda Tekerrür	232
I. Genel Olarak.....	232
II. Tekerrürün Sonuçları.....	235

§ 19. Yerine Getirme Zamanaşımı.....	235
I. Kavram.....	235
II. Süreler	235

Dördüncü Bölüm

İDARİ YAPTIRIM KARARI VE YARGISAL KORUNMA

§ 20. İdarî Yaptırım Kararı	237
I. Hukuksal Niteliği.....	237
II. Unsurları.....	239
A. Sebep Unsuru	239
B. Konu Unsuru	240
C. Amaç Unsuru	242
D. Yetki Unsuru.....	244
1. Genel Olarak	244
2. İdarî Yaptırım Kararı Vermeye Yetkili Kişi ve Makamlar	244
a. İdarî Organ ve Makamlar	245
aa. Konu Bakımından Yetkili Organ ve Makamlar	246
bb. Yer Bakımından Yetkili Organ ve Makamlar.....	250
aaa. Türkiye’de İşlenen Kabahatlerde Yetki.....	250
bbb. Yurtdışında İşlenen Kabahatlerde Yetki	251
ccc. Bağlantılı Kabahatlerde Yetki.....	252
ddd. Yer Yönünden Yetki Uyuşmazlığı	253
eee. Yetkisizlik İddiası ve Yetkili Olmayan İdarî Mercilerin Yaptıkları İşlemler	253
cc. Zaman Yönünden Yetkili Organ ve Makamlar	254
b. Cumhuriyet Savcısı	254
c. Mahkeme.....	259
E. Usul-Şekil Unsuru.....	264
1. Genel Olarak.....	264
2. İdarî Soruşturma Koşulları.....	266

a. Şikâyet	266
b. Talep	267
3. İdarî Soruşturma Engelleri.....	267
a. Ölüm	267
b. Af	268
c. Aynı Fiilden Dolayı Aynı Anda Yürütülen Başka Bir İdarî Soruşturmanın Varlığı	269
d. İdarî Yaptırıma İlişkin Daha Önceden Verilmiş Bir Kararın Bulunması	270
aa. Fiilin Ceza Mahkemesi Tarafından Karara Bağlanması	270
bb. Fiilin Cumhuriyet Savcısı Tarafından Karara Bağlanması	272
cc. Fiilin İdarî Makamlar Tarafından Karara Bağlanması	273
e. Soruşturma Zamanaşımı	274
aa. Kavram.....	274
bb. Süreler	276
4. Uyarı Koşulu.....	279
5. İdare Önünde Savunma	281
6. İdarî Yaptırım Kararının Şekli ve Gerekçesi	282
7. Kararların Bildirilmesi	285
§ 21. İdarî Yaptırım Kararlarına Karşı Yargısal Korunma	286
I. Genel Olarak.....	286
II. Adli Yargı Yolu.....	297
A. Başvuru Yolu.....	297
1. İdarî İtiraz Yoluna Başvurulması Sorunu	297
2. Aleyhine Başvurulabilecek İdarî Yaptırım Kararları	298
3. Görevli ve Yetkili Mahkeme	303
4. Başvurabilecek Kişiler, Başvurunun Süresi ve Şekli	305
5. Başvurunun Etkisi.....	306
6. Ön İnceleme.....	307
7. Cevap Dilekçesi ve İşlem Dosyasının Gönderilmesi	309

8. Huzurda Dinleme.....	310
9. Deliller ve İspat	311
10. Son Kararın Verilmesi	313
B. İtiraz Yolu	315
1. İtiraz Edilebilecek Kararlar	315
2. İtiraz Mercii.....	316
3. İtiraz İstemi, Süresi ve Şekli.....	317
4. İtirazın İncelenmesi ve İtiraz Üzerine Verilebilecek Kararlar	319
C. Olağanüstü Kanun Yolları.....	320
D. Masraflar ve Vekâlet Ücreti.....	322
III. İdarî Yargı Yolu.....	322
A. İptal Davası	322
1. Genel Olarak.....	322
2. İdarî İtiraz Yoluna Başvurulması Sorunu	323
3. İptal Davası Açılabilir İdarî Yaptırımlar	325
4. İptal Davası Açılabilir Kişiler ve Başvuru Şekli.....	327
5. Dava Açma Süresi.....	328
6. Görevli Mahkeme.....	328
7. Yetkili Mahkeme.....	329
8. Geçici Yargısal Korunma.....	330
9. İlk İnceleme	332
10. Cevap Dilekçesi ve İşlem Dosyasının Gönderilmesi	333
11. Duruşma Açılması.....	334
12. İnceleme ve Deliller	335
13. İptal Davasında Karar.....	335
B. Tam Yargı Davası	338
1. Genel Olarak.....	338
2. Görevli ve Yetkili Mahkeme	338
C. Kanun Yolları	339
IV. Adli Yargı İle İdarî Yargı Arasındaki Görev Uyuşmazlıkları	340

A. Genel Olarak	340
B. Olumsuz Görev Uyuşmazlığı	341
C. Olumlu Görev Uyuşmazlığı.....	343
EK – I KABAHAHLER KANUNU.....	347
EK – II AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİ’NİN İDARİ YAPTIRIMLARLA İLGİLİ TAVSİYE KARARI.....	373
KAYNAKÇA	379
KAVRAM DİZİNİ.....	391